

FOGLALAT: Magyarország és Erdély; (Nádorunk ő fens. utazása; budapesti napló: felvilágosítás a 'Tageblatt' egy rendű vádjára, panszlávi ügyi harcjáték Sancho Panza lován, bérkocsisok durvaságáról, játékszini krónika; 'sa't.; Halász Kálmán és Huszár József; a keletkezendő kisdudovó intézetek fölsegítése ügyében; próbatét a pesti ág. ev. gymnasiumban, és az új-megyéri iskolában; Bihar-megye: a megye helyviszonyaink szomorú vázlata, a főorvos miatti ovás sikere, az adózó nép ügye, Belényes város szabadítékai, jegyzőhivatali intézkedés, országutjavításra pénz 's nádor ő fens. közbenjárulása kéri, az országos ajánlatok begyűjtése sürgettetik; 'sa't.; Győr-megye: a vakok pesti intézetére adakozás-gyűjtés, selyemtenyészés előmozdítása, kisdudovó intézetek terjesztése; 'sa't.; Győrvárosi tisztikar kiegészítése; a gömör-megyeyi evang. iskolákban hazai nyelvünk terjesztése; a lólopás gátlása ügyében; 'sa't.) Anglia (tory minisiterég napról napra valóbbszinü kezd lenni; 'sa't.) Franciaország (a görög szabadság barátinak fölszólítása; kormánymozgalom a keleti ügyre nézve; 'sa't.) Külföldi elegyhir. —

Magyarország és Erdély.

(Nádorunk ő fens. utazása.) Jun. 25-ikén harangzugás és tarackdörgés közt Lippára érkezvén nádorunk ő fens., Krassó, Temes és Torontál megyék küldöttségei kíséretében, az őszzesereglett nép által zajos örömhangozzal fogadtatott, és a kamrai épületben az üdvözölő küldöttségeket kihallgatni és megvendégelni méltóztatott. Az utcákon polgári és rendes katonaság díszelgett, 's vig zene közt puskarobajjal jelenté a távol vidéknek is a magas vendég jelenlétét. Délután a 'czehék és tanulók zászlai közt gyalog a Maros partjára menvén ő fens., kompon Radnára kelt át, hol Aradmegye fényes küldöttsége által fogadtatott el. —

Budapesti napló. Mult szombati számunkban a 'Tageblatt' hírlapi szemléjére tett néhány észrevételünkre köv. *) válasz küldték hozzánk, mellyre, mellözve minden szörszálhasogatást, csupán azt jegyezzük meg általánosan 1) hogy bennünket a' hazai tárgyak sűrűbb 's terjedelmesebb közlésére semmiféle concurrentia nem buzdíta, hanem csupán a' változott körülmények tették azt lehetővé, mit mindenkor 's minden concurrentia nélkül is megtenni, minden hírlapi intézetnek szoros kötelessége, 's melly azt nem teszi, midőn teheti, az azon tiszteletet sérti meg, mellyel közönsége iránt viseltetni tartozik. 'S e' szempontból véltük a' kérdéses hírlapi szemlét kissé részrehajlónak, mert az ugynevezett 'árnyékidőszak' említésekor azt is meg lehetett volna említeni, hogy oka nem az intézet hanyagsága volt, hanem az érintett körülményből származott; a' 'fölbredést' pedig nem a' 'Pesti Hírlap' megjelenése, hanem a' kérdéses körülmény megszűnése szülte. Ha Hirsch ur így, világosan nyilatkozik vala szemléjében, akkor szót sem emeltünk volna elene, de így kénytelenek voltunk a' közönség iránti tiszteletlenség, bár ki nem mondott, de könnyen következtelhető, vádját az igazság kimondásával magunkról elhárítani. És 2) ha a' kérdéses cikk H. ur által mind alakjára mind tartalmára nézve egészen másképp volt írva 's a' Tageblatt szerkesztője azt megv. kéréselte, azaz megcsontította, a' legjobbat kitöröltte, meggyurbaltta, eltorzította, szükség lett volna ezen interpolatiók korcsítások 's álitélet-helyettesítésről 's egyebekről a' Tageblatt egyik számában a' Tageblatt olvasó közönségét H. urnak értesítenie, saját valódi véleményét igazítólág kinyomatni 's ezt pótlólág ezentul is okvetetlenül várjuk H. ur igazságszeretetéül, hogy ott hol ezen ál-'s fo-

*) A' 'Jelenkor' mult szombati számában N. I. ur engem mint a' 'Tageblatt'-ban megjelent magyar hírlapi szemle csekély íróját, (többek között részrehajlásról és a dolgok mibenlétének nemtudásáról vádol; és azt oly illedelmes és mérsékelt hangon, hogy tekintvén a' magyar polemia újabb időbeni elkeseredett modorját, N. I. urat csak tisztelni és példáját csak követni lehet; engedje tehát nekem is a' Budapesti napló t. írója ellenem felhozott vádjait, minden szenvedély nélkül megváfolni és az igazságot napfényre hozni. Mindenek előtt ki kell jelentenem, hogy a' kérdéses cikk tölem mind alakjára mind tartalmára nézve egészen másképpen volt írva; de a' 'Tageblatt' t. szerkesztőjétől saját vallomása szerint, 'megreszeltett'; és valóban Kotzebue Hetmájaként (Benyovszkyban) mondhatná Saphir ur: 'ha mondom megreszelni; akkor azt értem: megcsontítani, 's a' legjobbat kitörölni 's a' t. ehez járult még más valami — ugyannyira, hogy oly kegyetlen, még a' szökötést sem kimélő megnyirbáláson boszankodva az annyi előszeretettel 's kecsgető reményvel kezdett tárgyat felbengyeni akarván az érintett cikket megjelenése után nem is olvasni; de N. I. ur felszólítására újra saját eszmémnek e szörnyű eltorzítását figyelmesen átolvasván, meg kell vallanom, hogy szemmit sem találtam benne, a' mi N. I. ur ellenem felhozott vádjait igazolná. Mi részrehajlósomat illeti, N. I. ur becsületeséről és szilárd jelleméről feltehetem, hogy valami nemlella vagy szennyes érdekről nem vádol engem; de igen is van még másféle részrehajlás t. i. a' szellemi, mellytől meg kell vallanom nem vagyok ment; mert csekély de tiszta meggyőződésből még egyszer higgadt kebellet akarom nyíltan kimondani, hogy a' 'Pesti Hírlap' eddig nyilatkoztatott elveinek szívem legbensőbb érzelméből hódolok; 's minden pillanatban kész vagyok e' vallomásomat (minden phrasis nélkül legyen mondva!) legdrágább esep véremmel bebizonyítani. 'Ne vessenek bizást!' mondom N. urnak; mert tudom a' 'Jelenkor' t. szerkesztője a' Budapesti napló írójával együtt e' részben velem egyetért. hiszen maga is azon tiszta elveknek hódol, sőt tíz év előtt már is hirdette azokat; így tehát részemről a' Jelenkor elleni részrehajlásról szó sem lehet! Ezt előre becsátván, még 'a' szükséges adatoknál tölem nem egészen ismeréséről akarok szólni 's ismét nyíltan mondom, hogy ámbár legnagyobb hállával fogadok el sőt kérek mindenem tanítását és helyreigazítását, kivált a' magyar literaturának oly veteránusától, mégis megvallom, hogy N. I. ur nem igen mutatott még hibát szemlémben; mert távol volt tölem azt állítani, hogy a' Jelenkor a' megyei közléseket csupán kényelemből hanyagolta volna el, holott én is jól tudom, mikép ezelőtt lehetetlen volt a' közgyűlések eredményit oly módon közölni, mint most. En csak azt állítottam 's bátor vagyok még most is állítani, hogy a' Pesti Hírlap concurrentiája által a' többi magyar hírlapra szerfelett jöltevo hatást gyakorolt; de azzal korántsem volt szándékom a' Jelenkort gúncsolni, valamint senki az Augsburgi közöns. Hírlapot sem gúncsolandó mondván, hogy ezen lap a' Lipesei közöns. Hírlap megjelenése óta hasábjában Orszországról és Poroszshonból egészen más levelezéseket közöl mint ezelőtt. Mi pedig a' Budapesti napló több év óta iratását illeti, hasonlóképp tudomra volt 's megvallom mindig gyönyörködtem részrehajlatlan 's epigrammaticai színészeti bírálatában; de ugynevezett botrányrovó cikkeket, vagy ollyasokat, mellyeknek olly elhatározott hangja lett volna, mint minő a' névtelenségről szóló cikkeknél volt, legalább én soha sem olvastam benne; azonban az elsőre nézve meglehet, hogy azon időtáiban nem volt még olly sok botrány róni-való, mint most. Végre még a' nekentulajdonított bírói ezimet akarom magamról elhárítani. Nem volt szándékom bírólenni. Ehhez mondhatom sokkal szerényebb vagyok, hanem a' tölem olly hévvel szeretett magyar journalisticának csak egyik legesekélyebb tolmácsa akartam lenni! mellyről fájdalom! még olly sok tévhiedelem 's balképzélet lappang 's még maga N. I. ur is sajnálná, ha tudná, mily sok fáradságomba került, míg ezen szándékomat, annyira mennyire kivihetém. Azonban olly lelkes írótól, minőnek N. I. ur szerencsém van ismerni, buzdítva 's ígért ellenörkődéseit méltányolva, kitűzém magannak minden szükkeblőség dacára még egyszer a' rögos de nem egészen hállatlan pályára lépni, 's a' magyar irodalmi nevezetességeknél szerény de igazságos közlöje lenni 's az által, a' mennyire csekélységetől függ, új 's mint reménylen üdvösebb iránytis adni szándékozom. Pest, jul. 12-ikén 1841. Hirsch Zsigmond.

nákságok eredetileg becsempeztettek, illő 's kellőleg enyésztessenek is el. Egyéb-iránt H. ur szemlei elveit, miket alább nyilvánít, örömmel üdvözöljük, 's rögos pályáján sok szerencsét kívánunk. Mi azonban a' 'Pesti Hírlap' eddig nyilvánított elveit illeti, kénytelen e' napló írója, H. ur szavai következtiben, nyíltan kimondani, hogy azokat, kivétel nélkül, koránsem vallja sajátinak, mert némelyekkel közülök benső meggyőződése homlokegyenest ellenkezik, mikép azt egy részben e' helyen máskor már bővebben is fejtegeté 's időrül időre, ha szükség kivanandja, ezentul is nyílt őszinteséggel fejtegetni fogja. — Panszláv atyánkfiai ismét mozognak és a' sajtó hatalmas fegyverét tehetségek szerint forgatják. Az elhiresült 'Davoria' már majd felodva van, 's Zay gr. ellen kibocsátott gunyiratjok olly durva méltánytalansággal volt elárasztva, hogy ohajtott hatás helyett több józanul gondolkozó tót rokot a' magyar nemzetiség zászlaja alá gyűjtött. Harcias izgatás, és politikai pasquill nem használ, gondolak magokban a' panszláv atyafiak, ám ragadjuk meg tehát a' neveltségessé-tétel fegyverét, ennek majd mindenkor jó hatása szokott lenni, mert a' gyarló emberek olly igen szeretnek nevetni! A' gondolatot rögtön tett váltá föl, 's ime Lipésében, Wigaud Ottonál, kinek családja Magyarországon szép kis vagyongára tett szert, 's azért most illőn akarja meghálálni a' magyar jószívü vendégszeretetet, illy czimü munka jelent meg: 'Bendegucz, Gyula Kolompos und Pista Kurtaforint', eine Donquixottiade nach der neuesten Mode. Dichtung und Wahrheit von P. P.—s. Aus dem magyarischen übersezt von L. von Sch.; kSr. 2541., ára 2 fr. 15kr. p.p. A' czim nagy kíváncsiságot szüle bennünk, gondolván, hogy lesz majd a' könyvben legalább valami nevetnivaló, 's a' sok komoly és kedvetlenítő munka közt örömet nevet az ember néha, habár saját rovására kellene is annak történni; de keserűn esalatoztunk, mert nemcsak nem nevehettünk, hanem még csak nem is boszankodhattunk, 's csupán sajnálkozhattunk eltévedt rokonink szegény-lelkűségén, a' sajnálkozás pedig mindenkor fájdalom, vagy legalább nyomasztó 's kellemetlen érzést szokott szülni. De lássuk röviden a' furcsa könyv tartalmát. Bendegucz, turóc-megyeyi diminutiv-birtokos a' megyegyűlésen annyira elkapatva érzi magát az ottan hallott lelkes magyar beszédek által, hogy rögtön megmagyarosítja lovainak 's ebeinek tót neveit, 's Drobny nevü szolgálját Kurtaforintnak kereszteli; Szlanina nevü barátja is annyira föllekesült, hogy magát Kolomposnak nevezé. E' két jó barát hosszalja Körösi Csoma külföldön mulatását, 's jól lakván szalonnával, szalonabörrel hajokat 's aztán eszímajokat megkenik, és utnak indulnak a' magyarok származáshelye fölkeresésire, more patrio, azzal lóháton. Kurtaforint, mint Sancho Panza, követi őket. Utközben mindenkül szalonát esznek, 's hajokat és eszímajokat mindennap ugyanazon eledellel táplálják, és annyit isznak, hogy minden táplálék ottan távozik belőlük, hol azt testükbe küldék. E' piszkos mulatság közt több heti vándorlás után Pestre érkeznek, elletve apró állatkákkal, miket a' köz-nép molnároknak nevez. Ezalatt hírok meszsze terjedt, 's hazánk lapjai magasztalva emlegetik a' nagy hazafiakat. Pesten fényes küldöttség vezeti őket a' nemzeti casinoba, löversenyre, 's az akademia ülésében Bendegucz hosszú értekezést tart; tagnak azonban irigységből nem választatott meg. Ezután tovább utaznak Erdély felé, 's ismét szalonát esznek, és ismét azzal kenekednek. Végre Bukarestbe érkeznek, 's a' sok inség, eszem iszom és mindenföle viszontagság annyira megtöri őket, hogy vállolatjokat megbánva Turóc-megyébe viszszatérnek, miután tapasztalták, hogy a' tót nyelvvel még Törökországot is átutazhatják, holott a' magyarral hazánk nagy részében sem boldogulhatnak. Ez a' könyv tartalma, epés kifakadásokkal vegyítve a' magyar nemzetiség ellen; de egyetlen jó ötlet vagy meglehető elménczéség nélkül. Bizony bizony igen rossz lábón állhat a' panszláv ügy 's illy nyomoru piszkofegyverhez csak kétségbeesett nyulhat, ki már a' halálharangot hallja kongani. Tehát: de profundis! — Kiknek váltótörvényszéki ügyekkel kell foglalkodniok, ismételve ajánljuk e' hasznos munkát: 'Kegyelmes kir. utasítás a' váltóbíróságok számára', legf. engedelmel közrebocsátotta Jászay Pál. Ára 50 kr. p. p. — E' napokban jelent meg Trattner-Károlyibötiével: 'A' hobegérsől', értekezik orvostudorrá létekor Kovács-Sebestyén Endre. — Mult hét végén egy budai bérkocsis, az ugynevezett eszikkocsik (Zeiselwagen) egyik kormányzója, két helytartótanácsi kitűnőbb rangu tisztviselőt kegyetlenül megvert, mivel az egyik, kinek kis fiát majd agyon gázoltatta lovaival, őt e' tette miatt feddeni bátorkodék. Hazánk valamennyi magyar 's német lapja kérte már a' városi hatóságot, hogy fékezze valahára meg e' durva esordát, mi is annyiszor tettük azt már, 's annyi adattal álltunk elő, hogy tollunk valóban eláll, 's csodálkozásunknak szavakat sem tudunk adni, meg nem foghatvau, miérnem lehet a' bérkocsisoknak rendet szabni? Vagy egyedül ok azon szabadítékosak, kik minden hatósági határozatot büntetlenül lábbal tapodhatnak? Nem szoktunk senkinek rosszat kívánni; de valóban kaczagni tudók, ha illyféle kis baleset valamelyik városi tisztviselőn történnék, mert akkor aztán talán mégis reménylhetnének egy kis orvoslást. Beszélük, hogy a' várostól új árszabás jelent meg, mit a' bérkocsisok a' hintó oldalzsebében kötelesek

tartani, hogy senki hasznát ne vehesse. Mi, kik ezt írjuk, e' napokban a' szervitateről Budára mentünk bérkocsin a' várba, 's egy pengő frtot adtunk a' kocsisnak, mert az oldalzsebben semmi árszabást nem leltünk, 's a' kocsis a' kamraépület léposőjeig jött utánunk, nem igen udvarias kifejezésekkel keveselve a' pénzt. Soha nem lesz tehát e' zsarlásnak vége? — Nemzeti színpadunkon f. hó 9ikén „Meházasodtam!“ vigj. 3 felv. adaték Csató Páltól; 10ikén „Norma“ dalj. 2 felv. a' czimszerep ez uttal Scott Emma kezeiben egészen elveszett, és Adalgisát Langh Paulina olly gyöngén 's pontatlanul éneklé, hogy a' hallgatók közül sokan végét sem várták e' kedves daljátéknak; Éder Luiza Adalgisát olly kellemesen adja, hogy igen nagy kár volt őt e' szereptől a' közönség rovására megfosztani; 11ikén „Fekete aszszony“ bohózat 2 felv.; 12ikén Bartháné jutalmára először bírszünettel, Saint Georges lovag, dráma 3 felv., Mellesville és Beauvoir után ford. Csepreghi a' magyar tud. társ. költ. ségin, mit a' „Tageblatt“ így fordított „a' magyar tud. társ. tagja“ (Magyarországban a' német szerkesztőknek is tanácsos lenne magyarul tudni) a' darab igen kedvező színihatású, és nagy tetszést nyert, mit a' személyesítők igen jó játéka még inkább emelt; különösen legméltóbb dicsérettel említendők: Egressy Gábor, László, Lendvayné, Megyeri és Szentpéteri; 13ikén „Vallomások“ vigj. 5 felv.; 14ikén „Angyal és daemon“ vigj. 3 felv.; Egressy Gábor jutalmára rövid idő mulva érdekes ujdonság jutand színpadunkra. Szigligeti e' napokban egy új színművét fejezi be, melly augusztusban fog adatni. N. I.

Pesten nyárhó 11ikén szenderült más létre Halász Kálmán Pestvmegeye tbirája élte 31ik évében hosszas sorvadás után. A' korán elhervadtban egy, jóért és szépért buzgó polgár, szép tehetségű szónok, meleg barát 's a' legjobb testvér tünt le. Méltán kesergik őt számos baráti, rokoni, az egész Halász család, 's főleg tiz élő testvéri a' hozzájuk tartozókkal, kik Alsó-Dabason nyárhó 14ikén bánatkönyvek közt kísérték hamvadó maradványit örök nyugalomra. —

Nógrádmegye első alispánja baráti íj. Huszár József, hosszas gégesorvadály 's májvész következtében f. e. nyárhó 6dikán életelén, 37. éves korában öröklétre szenderült, 's vele egy olly jeles polgár, kinek illy kevés időfolyam alatti áldásteljesen ható kormányán Nógrád jólétének üdve pontosult 's kinek intézkedésin az emberiség közhálája kelt; egy olly példás férj, gondos atya 's hű barát, kinek hálaadó polgártársi, baráti 's családja lefizetni képesek soha nem leendnek, szállott sirba; kesergik elhunytát édes atyja 's kedves neje Madách Mária aszszony, József és Anna kiskorú magzatán kívül, hön szeretett testvérei, tisztársai és emberbaráti. Tetemei 10ikén Keszeg helységben a' nemzeti sírban takarítottak el. Hála 's örök béke kövesse hamvait!! Közli Fridczky Lajos s. k.

(A' keletkezendő kisdedovó-intézetek fölsegitése ügyében.) A' kisdedovó i. M. t. Egyesület középponti választottsága hivatalosan értesülvén, mikép a' pénztár jelen állapotja némi reményt nyujt arra, hogy az egyesület ezidei szükségei a' tartozásban kin hevert részvény- 's kamatfizetések behajtása következtében nagyrésztben fődözve lesznek, a' téli közgyűlés határozata foganatául közhírré teszi: mikép az ujonan keletkezendő intézetek fölsegitéséül ezidén kész az egyesület némi segélyt nyujtani az igazgatási szabályok Vdik czikke értelmében, mellynek tartalma köv.: „új intézetek alkotására 's felkészítésére, mennyiben t. i. a' pénztár állapotja engedi, a' vizsztatéris feltételeinek előleges és kölcsönös megállapítása után a' középponti választottság kiadásokat tehet. Azonban új intézetek segítését csak akkor vállalhatni el, ha az illető megyében vagy városban már vármegyei vagy helybeli egyesület áll fen, mellynek tagjai magokat kötelezték legyen: a) hogy három esztendőig össze tartandanak, és az alkotandó intézetet őtalmok alá veendik; b) hogy ez országos egyesület pénztárának a' kölcsön-veendő summát viszszafejtik, mirenézve az illető egyesület tagjai annak nevében tétetvényt fognak kiadni. Az illető helybeli egyesület szabályai szükséges tudomás végett ezen Egyesület levéltárában meg fognak tartatni. Olly erkölcsi testületek, mellyek ezen országos egyesület ügyének előmozdításában akár részvényfizetésekkel, akár alapítványal tettelegesen részt vettek, az általok felállítandó kisdedovó-intézetek benső felkészítéséül szükséges pénzsegélyre mások előtt különösen számíthatnak.“ — Tagadhatlan levén a' kisdedovó intézetek naponkint növekedő szükségé, azon helységeknek, mellyek a' választottság nevében a' két testvérhon törvényhatóságához intézett kérelem következtében kisdedovó-intézet felállítására kedvet nyernének, némi buzdításaul szolgálhat, mikép egy falusi kisdedovó-intézet kellekei nem mennek többre, mint a' következők: u. m. 1) egy ház, melly a' kisdedovó szerény lakása mellett foglaljon magában egy ovóteremet vagy szobát, 's ha engedik a' költségek, ennek szomszédságában egy kisebbiket. 2) Az ovó-teremben szükséges annyi pad, mennyiben a' kisded népség egy más mellett szorongás nélkül el fog férhetni, a' terem egyik oldalán fiúk, másikon leánykák számára egymás mögött sorban. 3) Egy fekete íróasztal. 4) A. b. c. táblák. 5) Egy számító-gép felfűzött golyókkal. 6) Egy szerény asztal és székek a' kisdedovó számára. 7) Egy pár fogas a' kisdedek öltönyeinek és sapkáinak vagy kalapjainak téli időben felfüggesztéséül. 8) Annyi palatábla, mennyi a' kisdedek száma. 9) Különléle mértékek. 10) Különléle táblák 's természettörténeti képek. Ezen butorok 's tanszerek összes ára alig rug 30—50 pengő forintra 's azonfelül a' 2. 3. 6. 7. sz. alatt érintettek akár melly falusi ács vagy molnár által is elkészíthetnek, — a' többiek könnyebb megszerzethetéséül pedig a' választottság szives segélyét ajánlja. A' kisdedovó évdijának nagy része a' kisdedek iskolapénzéből is kitelik. Pest (uri utca 454. sz. a. Pyrker ház 1ső emeletében, nyárelő 12ikén 1841. Kaeskovics Lajos s. k.

✕ A' pesti ág. ev. gymnasiumban e' nyári felév végén a' nyilvános vizsgálatok jun. 26kától — jul. 4ig köv. renddel tartattak: jun. 26. délelőtt a' budai elemi osztály; 28kán délelőtt az első elemi osztály, délután a' második elemi osztály; 29kán délután a' tót gyülekezet elemi iskolája; 30kán délelőtt az első és második grammatikai osztály, délután a' 3dik és 4dik grammatikai osztály; julius 1jén délelőtt a' szónoklat-költészeti osztály, délután a' má-

sodik leányosztály kézmunkák előmutatásával; 2kán délelőtt az ugynevezte fensőbb polgáriskola, délután az első leányosztály; 3kán délután az ének és rajziskola; 4kán délután a' testgyakorlati iskola. Jövő iskolaév kezdetevel a' fölvétel ideje, mellykor mind a' fiu-mind a' lyány-növendékek először a' rector, azután az illető tanítóknál bemutatandók, sept. első napja Végzésé lön ez iskolaügyelőség és gyülekezet részéről, hogy a' jövő iskolaévt kezdve az érdeklött gymnasiumban ezentul a' tudományok magyarul adassanak elő, az oktatási nyelv csupán a' hazai, a' magyar legyen. Az oktató urak munkálkodnak, mint halljuk, magyar iskolai könyvek készítésén Taubner Károly igazgató- oktató urról már említettük, hogy „Mértan külö számtan“ című, fensőbb iskolák számára irt kézkönyve aug. végeig kapható leend, melly után „Tértan“ című szinte kézkönyvű fensőbb iskolák számára irandó munkája nyomtatásához fogat. Jun. 29. reggeli 12 órakor tartá az érdeklött gymnasium termében számos hallgatóság előtt Taubner Károly ur igazgatása alatt a' magyar nyelvgyakorló iskola növendéki másodévi örömmünnepüket, saját dolgozataikat szavalván el részint folyó, részint kötött beszédben és pedig folyó beszédben Falb István, Ullmann Sándor, Procopius Pál, Breisac Vilmos, Voigt János, Karaszár Fridrik, Khlojber Fridrik, Hanzely László, é Ferencz, Koppélyi Fridrik, Leyritz Károly és Finály Fülöp. Versben Mega Victor, Fleischer Samuel, Bulovszky Gyula és Platthy Gyula, a' szülék é hallgatóság teljes megelégtülésökre, 's mindnyájan szives hálától áthatva a' fáradhatlan 's ügyes tanítók és iskolai előjáróság iránt. — Továbbá folyó év május 15kén most épülő Uj-Megyer helységben az odaváló keresztyén uj iskolabeli növendékekkel az uradalmi tisztség 's iskolai igazgató Szép Mihály duna keszi lelkész 's több ifjuság - kedvelő hazafi jelenlétében a' legelső próbaté olly dicséretesen ment véghez, hogy érdemes tanítójok fáradozása megköszönhetetlen, ki tiz hét alatt két nyelven az ifjusággal olly előmenetelt tanusította, hogy a' magyarok német, a' németek magyar nyelvű előadásaiiban kitünő értelmességgel feleltek 's így nemcsak a' szülék, hanem minden jelenlevő urvendég is egész végeztéig legnagyobb szíveséggel vevének részt a' próbatében 's tökéletes megelégtülésöket nyilvánították a' foganatos tanításmóddal.

(Bihari közgyűlés.) Évnyegyedes közgyűlésünkön julius 14kén megyénk első alispánja, mellözve az eddigi elnökök gyűlésnyitó- 's köszöntő beszédmódjait, röviden tudatá a' RRkel megyénk belviszonyait 's jelen állás szomorú vázlatát, kiemelvén különösen a' megye rabjai számát, 's hogy köztük 217 megitéltelen 's e' szám naponkint növekszik; hogy a' hadi adóbeli tartozás 184,000 ftot 's a' házi 100,000et meghalad, hogy az urbéri telken lakó nemesektől mindédig kevés, vagy épen semmi adó nem szedetett be minek oka, hogy megyénk némelly kormányzó férfiai, népszerűségét vadászvaszúntelen kecsgették a' törvényes adóalatti nemességet adóeltörlesztés reményével, 's ez okozta, hogy azon szegény nemesnek, ki adóját lassankint igen könnyen leróhatta volna, most öt évi tartozás nyomja vállait. Említé a' tisztiperek számát 's lassú menetét; hogy a' termés megyénkben a' középszerűségen alul áll, 's egészségi állapotja a' megyének, ide nem számítva a' szokott hideglelést, kedvező: marhadög nincsen, kivéven az ismértes száj- és lábfájást 's t. Első alispánunk számos egyéb tárgyiról előadása meglepő volt, 's a' RR. alig várak az intézetlen tárgyakhoz szabadon szólhatást. Közfgyelmet érdemlő: 1) A' h. tanács intézvényében meghagyatik a' megyének, hogy az előbbi helyettes által kinevezett 's a' mostani által megerősített főorvosnak a' közelebbi tisztválasztási gyűléskor megtagadott fizetést adja ki, a' jogfeletti határozást felsőbb helyről várván el, azonban jogukkal ez uttal is élni kívánván határozattá lön: hogy jövő közgyűléskor orvost választanak, 's e' végre esődöt nyitván, azt közhírré is tétetni rendelék, a' levéltári adatok a' H. tanácshoz felküldtven. 2) Megyénkben is az adózó népet terhelő kiszolgáltatási káros módszerül a' termékeknek meg levén a' RR. győződve, választmányt neveztek ki tervkészítésül annak mimódoni haszonbérbe adhatásáról. 3) Belényes városa biztosított szabaditékiből urbéri uton már rég kivetkeztetvén, alig maradt egyebe fen a' „szabaditékos“ czimnél; a' Rdek azon szempontból, miszerint törvény útján kívül senkit kihallgattatlanul jogaiban sérteni nem lehet Belényest a' szabaditékos czimvel élésben meghagyták. 4) Indítványképen előterjesztett, mi szerint a' jegyzői hivatal, ne hogy a' gyűléseken előforduló tárgyakkal a' RR. mintegy meglepessenek, az előterjesztendő tárgyakról sorozatot készítvén, azt a' gyűléselőtti napokon közszemléltre tegye ki; az ezután teendő indítványok pedig az indítványtét utáni közgyűléseken tárgyalassanak. Az első egész kiterjedésben, a' másik pedig olly módosítással, hogy minden indítványtételkor előleg határozatassék el: akarnak é a' RR. az indítvány felett a' zonnal tanácskozni, vagy a' köv. gyűlésre kívánják halasztani? elfogadtatott. 'S e' határozat következtében Bige Károly azon indítványa, hogy a' törvény-székeken bíráskodó tbirákat közzvetlenül választassék meg a' Rdek, a' jövő szeptemberi gyűlésen fog tárgyalatni. 5) Fájdalommal értették a' Rdek a' h. tanács intézvényéből a' szomszéd Erdélybe vezető út helyre állítása végett a' fölemelt só árából kért segedelem megtagadatasát 's felírás határozatott e' tárgyban egyenesen ő felségéhez, 's egyszersmind az aradmegyei javait meglátogatandó nádor ő fensége előtt tisztelkedendő küldöttségnek is meghagyatott, hogy a' megye fentebbi kérelmét ő fenségével is tudatván, közbenjárását megnyerni ügyekessék. 6) olvastatott egy más intézvény, melly szerint az erdélyi 's más olly szekerek, mellyek a' rendes mértékhez nincsenek alkalmazva, f. évi nov. 1ső napjától kezdve elkoboztatni rendeltetnek; kihirdettetik. 7) N. Várad városa 1836ki tüzvész által tetemesül megkárosittatván, a' h. tanács-hoz a' hadi adónak három évre leendő elengedtetése iránt felírás határozatott; a' leküldött intézvény szerint a' kért hadi adó elengedtetik olly formán, hogy az a' megye többi adózóira vetessék. Hasonlag az 1835től 1839kig pusztított marhadög alatt adózóinknak 27,000 's néhány darab marháit elveszvé, a' kárvallottak 19,000 forintnyi adója is ugy engedtetik el, hogy más adózóinkra rovassék. A' Rdek feliratni határozatták, miszerint az el nem engedett

adományosságát bevehetlenné tekintik. 8) Stáhy Ignácznak Magyarország főorvosává kinevezését tudatván a' h. tanács: örömmel vették a' RR., hogy ő fels. választása illy érdemekkel tündöklő férfura esett, miről is a' tisztelt főorvos első alispán által értesített rendeltetett. 9) Nádor ő fens. a' nemzeti museumra, és színházra tett ajánlatok bevételét sürgeti. 10) az ujonczok kiállítására megbízott választmány jelentését beadván, kitünt, hogy meggyékre csett 1477 ujoncz közt 235 helyettes, és 17 önkéntes van, kik 52,354 frt. és 30 krt. kaptak v. pénzben. —

(Győrvárosi tisztikar kiegészítése, 's győrmegyei közgyűlés.) Szab. kir. Győr város tisztújítása, mint irtuk, kir. biztos nélkül f. hó 5kén tartatott. Az egész szertartást szép rend bélyegző, 's a' közvélemény által is nagy örömmel fogadtatott új tisztikarnak kiegészített sora ez: főbíró Steffanics József (37 szóval), polgármester: Anvander Ferencz (48 szóval) kapitány: Zántó Mihály (39); tanácsosak: Rába István, Szakács Mihály, Csabó József, Tomenecsek Ferencz, Lakatos János, Karpf Sándor, Hergeszell Ferencz, Beke Ágost. Legény János, Kövessi Fer. főjegyző: Korbonics Istv. alj. Berzauter Lajos; főügyész: Gulik Ján. tiszteletbeli ügyész: Lehner Ján. számvevő: Klimisch József. népszónok: 1ső Toscanó József. 2dik Wurda Fer. pénztárnok: Huber J. adószedő: Csillag Ján. hadnagy: Bugli Pál. Árvák atyja 1ső Szavári A. 2dik Ecker János. Az új kijelöltek közt több nemes is volt, azonban szótöbbséget egy sem nyert. Ugyaneznap kezdődött a' megyei közgyűlés is; melyben mindegyik elött a' tisztválasztásra előkészületek tétetni rendeltettek, 's a' főbíráknak meghagyatott, hogy a' nemesi özszeirást minél előbb készítsék el. Továbbá a' polgári telkeket Győr városban bíró nemeseknek azon panaszukra nézve, miszerint az országgyűlési költségek reájok, nemesak a' megye hanem Győr város által is, kivették, egy h. tan. intézvény érkeztén, mely határozottan rendeli: hogy a' polgári telkeket bíró nemesek az azokra háramlott közterheket aránylag viselni tartoznak; eziránt vizsgálat 's véleményadás végett választmány neveztetett. Sopronmegyének az ausztriai és orosz udvar közti dunahajózási szerződésre nézve megküldött észrevételei 's határozata az országgyűlési tárgyak közé jegyezettek. A' közjó előmozdítására czélzó egyéb határozatok közt emlékeztetünk: 1) hogy a' vakok pesti intézetére adakozásokat gyűjteni a' sz. bírák megbízattak; 2) hogy a' selyemtenyésztés előmozdítására, Viczay Károly gr. ur elnöksége alatt választmány neveztetett ki; 3) végre hogy a' kisdud-ovó intézeteknek a' megyében leendő terjesztésére a' nevelési választmány felszólított. Ugyane' gyűlés folytában Benyovszky Péter ur tbi-róvá, 's Bay Antal ur tisztb. jegyzővé, lettek.

(A' lólopás gatlására.) Ha van édes hazánkban egy kárhuzatos rossz szokás, mely mind szellemi mind anyagi jóllétét feldúlja a' békes polgároknak, az valóban a' lólopás. Szokásnak azért mondom, mert mindennapiságánál fogva, csekély vagy igen kevés korlát közé levén szorítva, majd egész országszerte divatoz 's mennyire áradott el. a' nm. m. kir. H. tanács utján korszakokint leérkező, elorzott — bitang-ságba került 's eladott jószágokról szóló számtalan hirdetvény tanúsítja. De rég időtől fogva leginkább alsó Magyarországra vet ez árnyékot, melyre ama' hajdani népdal is: „Ládd megmondtam Angyal Bandi! ne menj az alföldre, mert megtanulsz lovat lopni izibe s. t. szomoruan emlékeztet. Tudom lesznek számosan, kik azt fogják mondani: „ki bizta egy népjegyzőre felszólalni közönség előtt oly ügyben, melynek fejtegetése körén külső terjed: 's mit tolauskzik fellépni közönség oktatóján!"; mások 'stalan még többben serteve érzik azon állítás által: hogy „hazánkban csekély vagy igen kevés korlát közé van a' lólopás szorítva“ — magokat, mondván, hat mellyik törvényhatóság az hazánkban, mely helyzetnél fogva nem szigoruan bünteti a' lótolvajt? Megismerem állásom kicsinyiségét, 's hogy illyesmiiben oktatónak, kivált közönségi oktatónak lenni soha nem kívántam; érzé szívem, vallja szám, mennyivel inkább tartok pedig attól: hogy sérteni akarom valakit, csak gondolatomban sem fordult meg valaha. Mert midőn azt állítom: hogy a' lólopás hazánkban „csekély vagy igen kevés korlát közé van szorítva“ azzal nem azt akarom érteni, mintha nálunk a' lótolvajokat csekély feníték érne, sőt többszöri tapasztalásom szerint számos törvényhatóság a' lótolvajt más vétkek fokozatához képest példásbban bünteti, de azért a' lótolvaj — csak lótolvaj maradt 's még oly kemény feníték által sem lehet a' már megrögzött, 's majd úgy szólván vele született ocsmány vétkeket kiüzni abból, ki azt már megszokta, hanem azon kellene lennünk, hogy ne legyen módja elkövetni a' rosszat. Már pedig tisztelet az eddigi rendszernek, mely elsőbb a' tolvaj kinyomozását, azután annak megfenyítését hordozta leginkább szíven, meg levén azzal elégtelvé, ha néhány esendbiztos, 's ezek mellé rendelt hajduk, vagy pandurok, határról határra, helyesgről helyesgre szaguldoztak, a' gyanus tanyákat és házakat felkutatták, de bezzeg, ezeknek minden vas szorgalmok, kitelhető ügyességök, még ha a' sugallókat is ide veszem, éjjeli és nappali fáradozásik dacára is, kivált a' lólopás nemesak nem szűnik, sőt a' mindennapi tapasztalás szerint nöten nő. Mit használ a' vásári bíróság? mit a' vásárbán szeretkalandozó czifra sinóros hajdu? ha ezeknek szemök láttára árultatik a' lopott, sőt eladatok esetében az elsőktől nyernek hiteles levelet? — Uraim! félre ne értsenek, im egy adatot közlök felvilágosításul. Elpirulva meg kell ismernünk, hogy mióta amaz igen ohajtott, szükséges magyarodás 's ez által a' haladás szelleme körölkarolta édes hazánkat, nem kevés egyedre akadunk, kik írásbeli jártosságukat arra használják 's az emberiség nagy kárára kezdet fognak a' lótolvajokkal, kiket állevelekkel látnak el — az emberi nem ezen esuda kinövésein külső, még számos orgazda és tolvaj egy részben azért járattja iskolába gyermekét, hogy legalább magyarul írni megtanul, 's nem leszzen szükségé kurta-notáriusra szorulni. Illy szomorú helyzetben levén a' marhás-levele hiteles, mi esuda, ha alig lehet az igazi és hamisított marháslevele között különbséget tenni! miből nyíltan következik az egyszerű eladás. Péter lovat ellopák, az elorzó rögtön a' fentirt alacsony lelkű egyedhez járul levelet azokról nyerendő, meg tudja szőre színt, bélyegét, jegyét a' lopottaknak nevezni, 's így ellátva levelel bátran szembe áll bárki fiával 's tesz em. felismertetik is kezénél a' lopott ló, levele van róla, ő szegény nem lopta, veszté valamit? vagy követelnek é rajta kárpótlást? legföljebb is lovat veszik el tőle őt szavatosára utasítván — ha pedig hevenyében rajta nem kaptik, mi könnyű a' lopott lovon odább adni, lássuk. K. János a' tolvaj Z. helységbeli, 's nevé a' már többször idézett kurta-notárius által N. Jakabnak U. helybelinek változtatja által, 's az ottani jegyző, vagy a' ki ott a' marhás-leveleket szokta kiadni, neve alatti levelel megy a' vásárra, kiállítja nyilván lovat, azonban már egy előre özszebeszélte czinkos társa idegen alakban paroláz ugyancsak vele, az alku meg is van, czéduláhozra mennek, 's ime K. János tolvaj N. Jakab neve alatt mint levelelben áll, eladja Ferencz czinkostársának a' lopott jószágot, 's még pedig Ferencz vásári küldöttségétől nyervén már passust, még azon vásáron a' legbecsületebb embernek is eladhatja. Innen van az, hogy gyakran a' nem vélt kezek közt is

felismeri a' szegény kárvallott lovat. Mire elég legyen ez egy esetet említeni: X. gr. nem régebben banságba utazván H—d. német telepű helység nagy vendéglője előtt kifogat, 's a' mint lovasza négyes fogatu fekete m. njeit járdaltatja, a' bámuló pór közül egy, mellette álló szomszédját e' szavakkal „Hanes! schau den Rappen an“ figyelmezteti 's valóban hozzá közelítvén a' két pór a' gyanuba vett lónak sörényét felhajtja 's a' titkos bélyeg látására, mit eddig a' lovasz nem tudott, egy pár év előtt eloroztatott harmadfű esődör esikáját L. lakos-társoknak nagy örömeire felismerik benne. Mi kelle több ez özsze fogó népnek, kik közül számosan tolongtak elő, az elismérést hitökkel peesztellendők és sem előljárói tanács, sem közbejött felsőbbi parancs, nem volt elég képes a' tulajdonost legyőzni és X. gróf betanult menjét bármi kincsen sem válhatta volna többé vissza. Kérdezzük csak, hogyan került ama' felismért men X. gróf birtokába? Ön jobbágyától, ki azt M. országos vásárbán erdélyi szilaj ménesből fogatta ki's vette meg; hát még a' szilaj ménesből is vigyázattal szűkség lovat vásárlani? Még igenis nagy vigyázattal — mert az elorzott fiatal 's látható bélyeggel nem látott, sőt még a' megbélyegzett lovakat, többnyire pedig ollyas kanczákat is, mellyek már létüket is megunták, szilaj ménesbe szokták csapni — hol egy pár hónapi heverés, szilaj társalgás, pályavakötelek hanyása, irtóztató hoszszu dorongok általi ijesztgetés, a' már egyszeri hámos lóbul is szilajt varázsol elő. Számtalan ferde és kárhuzatos nemeit nevezhetném itt meg a' lopott lovak eladásmódjának, mellyeket most szeméremmel hallgatok el. Ne a' lótolvajokat keressük hát csak 's ne az alföldön elterjedt kárhuzatos lólopás gatlására alkalmazhatókunk vélttem, 's addigis míg azt, e' lapokban közre boesítani szerencsém lenne, egyszerű cikkekért engedelmet kérek; tekintsék ugy — et voluisse satest! Bácsmegyéből Kertvélesy Imre kir. kor. földvári jegyző.

Gömörből nyárelő 29ikén. A' panszlavismus elleni vádak és viták elhangzottak. Kinek nem ruhája, ne öltse magára. Nem tagadhatni, hogy a' gömöri némelly idős ev. tót papok a' magyar nyelvnek — 's így természetesen a' nemzetiségnek is — nem barátjai, azért e, hogy éltes napjaikban magokat a' magyar nyelvben gyakorolni restelik 's tanulni öregségükre szegyenlenek, (pedig a' jó pap holtig tanul!) vagy azon hiedelem miatt, mintha a' Mindenható nem hallgatná meg a' magyar imát épen úgy, mint a' tótót? — a' fiatalok, mint a' kor emberei, a' nemzetiség nagy eszméjét illőleg felfogva, már jobban igyekeznek a' nemzet méltó kiváuatát, de ön szent kötelességüket is teljesíteni, a' magyar hírlapokat sorban járattják, sokan nyilvános helyeken is jól beszélnek magyarul, noha találkoznak ezek közt is csak színre magyarok, azaz idős collegáik kurholásaitul tartván, társaságukban tótok szeretnek lenni. Általában véve, a' panszlavismus vádak a' gömöri evang. testületre nem illeszthetők. Az esperességnek világi fő (a' tiszai kerületnek pedig segéd) felügyelője ifjabb Dráskóczy urnak e' részbeni érdemeit is gyenge tollam leírni. A' milly derék 's közszeretető első alispánja ő Gömörmegyének, épen olly ritka inspectora a' gömöri ág. senioratusnak. Az egyházi elnök ntiszt. tudós Spisák György ur született tót ugyan, de olly magyar, hogy talán a' m. t. Társaságban is nem méltatlanul foglalhatna el egy kis helyecskeket. Számos egyházi magyar remek beszédei méltán kinyomatvák. Szóval a' gömöri ev. esperesség büszke lehet, hogy Spisákot bírja. Bár a' gömörmegyei evang. papok a' sajo-gömöri jeles papot, és szellemét mindenben követnék 's példaképül őt tüznék ki magoknak! Dicséretére válik az esperességnek, hogy az iskolákra 's népnevelésre kitűnő figyelmét fordítja, mert alkalmasint azt hiszi, hogy valamint a' köbül faragott kép ollyan, millyennek faragattik, ugy az ember is ollyan, millyennek neveltetik. Hat szakaszra osztott megyéjében egyegy iskolai vizsgáló van rendelve, kinek czime dékán, kötelessége mind téli mind nyári nyilvános próbatéten megjelenni, erről és a' tanító jelleméről, ügyességéről, az iskola állásáról, anyagi létéről szigoruan bíráló tudósítását az esperesnek beadni, ki mind a' hat dékán tudósításaikbul egy lényeges kivonatot készít, 's az esperesség közgyűlésében felolvassa, mely alkalommal a' szorgalmas tanítók megdicsértetni, a' röstek feddetni, megintetni, a' vétkek elmozdittatni, az anyagiak illőleg javittatni jegyzőkönyvileg rendeltetnek. Az egyházi dékánhoz van egy világi is rendelve, ki azonban ritkán teljesíti szép tisztét, 's azért helyesen cselekvő Gömör vármegye, hogy szolgabíráinak az iskolai próbatéteken jelenléte 's rólok andadó tudósítását kötelességül tűzé ki. A' ratkó — kövi szakaszban dékán Jakobery Károly ur, a' nandrási pap. Illik ezen mellékes, de nem csekély fontosságú hivataluk e' szép papnak. Mennyiben t. i. ő az örök végzés szerint saját magzatit nem, annyival inkább neveli a' mások gyermekeit. Ő az egész Ratkó és Kövi völgybeli iskolás gyermekeknek szellemileg atyjok. A' felügyelése alá bizott 15. iskolában mind téli mind nyári próbatéteken pontosan megjelenik, a' kisdedeket türelmesen hallgatja 's őket (mint hajdan a' világ fő erkölcsi tanítója az istenember) magához szólítván, nekik erkölcsi tanításokat szelid nyájassággal, (nem az 1795iki docendi methodus szerint) tanítóknak pedig czélszerű tanítási utasításokat ad s. a. t. szóval tisztét lélekisméretesen teljesíteni ügyekszik, és — mit mellőzni nem lehet — a' minden iskolának felsőbb meghagyásbul meglevő nagy jegyzőkönyvébe a' tanító által iktatni tartozó minden évbéli tanulmányok rendjét, 's az iskolás gyermekek névjegyzékét (mi ideán diák nyelven történt) ezentul kizárólag magyar nyelven hivatalosan 's írásban meghagyá. ki nyilatkoztatván, hogy a' holt latin nyelv helyébe a' nemzetit hozá be a' törvény, mit minden honpolgár teljesíteni tartozik, 's így magyarul ugymond tanulni ezentul nemesak akarát, de kötelesség. Így nyilatkozott a' derék dékán Ratkón, hol a' napokban nyilvános próbatét tartatott, mellyről rövid vázlatban csak azt mondhatni, hogy a' ratkai gyermek mindnyája fele magyar fele tót. A' valóságban kívül minden tanulmánybul magyarul és tótl egyformán 's minden akadozás nélkül feleltek a' terem közepére kiállított kisdedek, 's ha az ember akár egyes szavakat pedig akár egész sorokat kérdeze tőlök,

